

Lausuntoyhteenveto valtioneuvoston periaatepäätös mediapoliittisesta ohjelmasta

Lausunnon antoivat seuraavat tahot (yht. 29):

Ministeriöt ja viranomaiset: VM, SM, OM, OKM, Viestintävirasto, Tilastokeskus, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö (MEKU), Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV), Julkisen sanan neuvosto (JSN), Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Etujärjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat: Kuuloliitto ry, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto (FiCom ry), Medialiitto ry, Kuluttajaliitto ry, Kuurojen Liitto ry, Radio Media ry, Suomen Journalistiliitto ry, Avoin Yhteiskunta ry Faktabaari, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Villi Mikko (Jyväskylän yliopisto), Näkövammaisten liitto ry (NKL), Kopiosto ry, Audiovisual Producers Finland (APFI ry)

Yritykset: MTV Oy, Yle Oy, Sanoma Media Finland Oy, Posti oy

Koulutus: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy,

Yleiset huomiot

Kaikki lausunnonantajat pitivät esitettyä periaatepäätöstä yleisesti kannatettavana ja periaatepäätöksessä esitettyjä toimenpiteitä oikeasuuntaisina. Yleisesti ottaen lausunnonantajat pitävät periaatepäätöksessä nostettuja teemoja ajankohtaisina, tarpeellisina ja tervetulleina. Osassa lausunnoista nousee esiin, että mediapoliittisessa ohjelmassa esitetyt toimet ovat välttämättömiä, jotta suomalainen media pystyy vastaamaan median murroksen asettamiin haasteisiin. Mediapoliittisessa ohjelmassa esitetystä tavoitteista etenkin kansalaisten oikeutta monipuoliseen luotettavaan tietoon ja mediaaliiketoiminnan mahdollistavaa toimintaympäristöä pidettiin erityisen kannatettavana.

Lausunnoissa nostetaan myös esiin toivomus, että ohjelmassa esitettyihin toimenpiteisiin ryhdyttäisiin mahdollisimman nopeasti ja ne toteutetaan perusteellisesti yhdessä sidosryhmien kanssa. Myös yli hallituskauden ulottuvaa aikajännettä pidetään hyvänä, koska se mahdollistaa mediapoliitiikan systemaattisen ja pitkäjänteisen kehittämisen ja seurannan. Pitää kuitenkin huomioida, että uuden hallitusohjelman yhteydessä linjataan myös tulevien vuosien JT-suunnitelman sisältöä ja määrärahasoja ja näin ollen nyt esitettävien toimenpiteiden tukemiseen vaikuttaa ohjelman sisältö (VM).

Joidenkin lausuntojen mukaan ohjelman puutteina ovat Yleisradion tehtävän, rahoituksen ja valvonnan sekä mediapoliittisen ohjelman rahoituksen puuttuminen. Lisäksi toivottiin enemmän innovaatioihin kannustavia ja ohjaavia sekä liiketoiminnan kehittämistä huomioivia aloitteita.

OM on tehnyt lausunnossa konkreettisia ehdotuksia ohjelmaan eri kieli- ja väestöryhmien paremman huomioimisen sekä paremman muotoilun kannalta.

Monet lausunnonantajat olivat tyytyväisiä siihen, että he ovat päässeet mukaan mediapoliittisen ohjelman valmisteluun ja osoittavat halunsa jatkaa yhteistyötä myös tulevaisuudessa.

Kohta 1: Tuetaan vastuullista mediaa ja journalismia, niiden käyttöä sekä uusien toimijoiden syntyä

Id Versionumero

Suurimmassa osassa lausunnoista pidetään tärkeänä elektronisten lehtien ja kirjojen arvonlisäveron alentamista samalle tasolle printtiversion kanssa. Arvonlisäveroa tulee alentaa heti, kun se on EU-direktiivimuutoksen puitteissa mahdollista. Joissain lausunnoissa tuotiin esiin, että arvonlisäveroalennus pitää ulottaa koskemaan myös muihinkin digitaalisessa muodossa jaettaviin tuotteisiin, kuten ääni- ja kuvatallenteisiin. Suomen toivotaan toimivan aktiivisesti EU:ssa arvonlisäveron alentamisen mahdollistamiseksi. Muutamassa lausunnossa on nostettu esiin Tanskan mallin käyttöönotto, jos yhteisiä kantoja ei saada aikaiseksi EU-tasolla.

Yleisesti nähdään, että media-alaa tulee tukea ja edistää suomalaisen media-alan toimintaa alati kasvavassa kilpailussa. Joissain lausunnoissa nostetaan esiin, että ohjelmassa keskitytään erityisesti printtimedian tukemiseen, mutta myös muut mediajulkaisut olisi tärkeä ottaa tuen piiriin. Tukien nähdään olevan erittäin tärkeitä suomalaisen median monimuotoisuuden, uusien investointien ja julkaisujen sekä laadukkaan sisällön kannalta. Monet lausunnot yhtyvät mediapoliittiseen ohjelmaan, jonka mukaan tuet eivät saa vääristää kilpailua mediamarkkinoilla tai jäykistää markkinoita, ja niiden tulisi ensisijaisesti edistää alan uudistumista. Tärkeänä pidetään myös, että tki-toimintaa kehitetään media-alalla.

VM on tehnyt täsmennysehdotuksen, jonka mukaan STT:n saamien tukien ehdoksi tulisi asettaa suunnitelma toiminnan vakauttamisesta, jossa yhtiön omistajat myös sitoutuvat pääomittamaan yhtiötä vähintään vastaavalla määrällä.

Kohta 2: Varmistetaan, että media-alan sääntely on ennustettavaa ja vaikutetaan EU-tason sääntelyyn

Yleisesti lausunnoissa pidetään hyvänä, että ohjelman tavoitteena on panna mediapalveluita koskevat direktiivit täytäntöön mahdollisimman sujuvasti ja joustavasti ja luoda mahdollistava ja vakaa kotimainen toimintaympäristö. Sääntelyn toivotaan olevan mahdollisimman tasapuolista. Ongelmana pidetään sitä, että sääntely ei ole tasapuolista ylikansallisten toimijoiden ja kotimaisen median välillä. Ongelmaan tulisi löytää ratkaisuja sääntelyä keventämällä ennemmin kuin sääntelyä kiristämällä. Kannattavaa olisi, että kaikki mediatoimijat saatettaisiin yhdenmukaisen sääntelyn piiriin. Hyvänä pidetään, että mediatoimijoiden sääntelyä ei haluta lisätä mainonnan osalta ja välinekohtaisessa sääntelyssä pyritään teknologianeutraalisuuteen poistamalla alustojen välisiä erilaisia kilpailuasemia. AVMS-direktiivin joustava ja teknologianeutraali toimeenpano nähdään tärkeänä.

Joidenkin lausuntojen mukaan Suomen tulisi vahvemmin tukea ja edistää EU:n komission esittämiä muutoksia tekijänoikeusdirektiiviin. Suomen tulisi edistää sellaista EU-lainsäädäntöä, jossa turvataan ja suojataan tekijöiden teoksia sekä yhtiöiden investointeja. Muutamien lausuntojen mukaan EU-tasolla tulisi edistää myös My Data –lähestymistapaa. Joidenkin lausuntojen mukaan olisi tärkeää, että EU:sta saataisiin yhteinen markkina-alue kaikille tekijänoikeuksilla suojatuille sisällöille.

Mediapoliittisessa ohjelmassa esitetty kirjaus sopimuslisenssijärjestelmästä (toimenpide 10) sai kommentteja puolesta ja vastaan. Suurin osa lausunnonantajista näkee, että sopimuslisenssijärjestelmää parempi keino on suora sopiminen oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien välillä. Osassa lausunnoista kannatetaan sopimuslisenssijärjestelmän kehittämistä niin, että sääntely pidetään tarkkarajaisena ja kohdistetaan ensisijaisesti tilanteisiin, joissa markkinoiden toimivuutta on mahdollista lisätä sopimuslisenssin avulla. Joidenkin lausuntojen mukaan sopimuslisenssijärjestelmää voidaan tukea ja sen toimivuutta on jatkuvasti ylläpidettävä ja parannettava. Lainsäädäntöä on kuitenkin kehitettävä digitaalisen sisällön kasvun mukana.

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

Tilastokeskus pitää tärkeänä datan avoimuutta, jotta yhteiskunnassa avattavissa oleva tieto on mahdollisimman laajasti kaikkien toimijoiden käytettävissä. Tulisi pohtia, tulisiko avoimen datan tavoitteet nostaa myös toimenpidetasolle.

Lisäksi joissain lausunnoissa nostetaan esille tietoturvan ja tietoturvan korostaminen sekä mahdollisimman turvallisen mediaympäristön luominen lapsille.

Kohta 3: Tuetaan digitaalisen jakelun kehitystä ja hillitään jakelukustannusten nousua

Yleisesti digitaalisen jakelun kehittäminen nähdään tärkeänä. Monimuotoisen mediamarkkinan säilyttämiseksi pidetään tärkeänä, että myös TV- ja radioverkkojen ja fyysisen jakelun toimivuudesta, kustannustehokkuudesta ja kehityksestä huolehditaan. Tarve perinteisemmälle medialle nähdään ulottuvan vielä pitkälle tulevaisuuteen. Lisäksi pidetään tärkeänä, että Suomessa kehitetään verkkojen palvelunopeutta ja niiden kustannuksia.

KKV:n mukaan on tärkeää, että mediatoimijoiden väliseen yhteistyöhön ei liity kartellikäyttäytymisen piirteitä. Yleisradio ehdottaa, että luonnoksessa käytetty ilmaisu ”5G-lähtämistä” tarkennetaan muotoon ”5G Broadcast –lähtämistä”.

Posti vastustaa lausunnossaan toimenpidettä 12, joka liittyy postipalveluun liittyvien olennaisten tietojen avaamiseen. Postin mukaan esitys kiristäisi sääntelyä eikä johtaisi jakelukustannusten alentumiseen.

Kohta 4. Vahvistetaan medialukutaitoa ja mediataitoja sekä suunnataan mediakasvatusta uusille kohderyhmille

Yleisesti ottaen lausunnoissa kannatetaan kohdassa esitetyjä toimenpiteitä ja etenkin mediakasvatustilauksiin ollaan tyytyväisiä. Suomea pidetään mediakasvatuksen edelläkävijänä kansainvälisesti. Myös tulevaisuudessa mediakasvatukseen tulisi ohjata riittävä määrä resursseja. Mediakasvatuksessa nähdään tärkeänä, että kasvatusta kohdistetaan entistä enemmän aikuisiin ja myös mediakentän ulkopuolelle. Esim. MEKU on esittänyt muutamia konkreettisia muutosehdotuksia esitettyihin toimenpiteisiin mediakasvatuksen ja -lukutaidon osalta. Ohjelmassa esitettyjen medialukutaidon ja disinformaation välille ehdotetaan tiiviimpää linkkiä komission viestien mukaisesti. MTV Oy:n mukaan media-yhtiöiden tuottaman sisällön sääntelyä tulisi välttää mahdollisimman laajan sananvapauden säilyttämiseksi.

Kohta 5. Lisätään tietoisuutta disinformaatiosta ja vastustetaan disinformaation, vihapuheen ja laittomien sisältöjen leviämistä

Kaikissa annetuissa lausunnoissa tuodaan esiin, että kohdan toimenpiteet ovat erittäin tärkeitä. Joihinkin toimenpidekohtiin esitetään konkreettisia muotoiluehdotuksia ja myös toivottuja uusia toimenpiteitä nostetaan esille. Monessa lausunnossa nostetaan esiin suurien teknologiayhtiöiden verkkoalustojen tärkeä asema sisältöjen jakelussa, ja peräänkuulutetaan verkkoalustojen vastuuta niissä jaetuista sisällöistä samalla tavalla kuin tiedotusvälineet ovat vastuussa omasta sisällöstään. Disinformaation ja vihapuheen torjumisessa painotetaan laaja-alaista kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Lausunnoissa nähdään tärkeänä, että toimittajiin, asiantuntijoihin ja tutkijoihin kohdistuviin uhkauksiin puututaan nykyistä tiukemmin sananvapauden ja monipuolisen tiedonvälityksen parantamiseksi.

JSN esittää huolensa, että faktantarkistustoiminnan kehittäminen yhteistyössä alan toimijoiden ja viranomaisten kanssa heikentää sanan- ja lehdistönvapautta. Kirjaus antaa vaikutelman, että valtio on

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

ottamassa roolia tiedon oikeellisuuden määrittelyssä. JSN mukaan viranomaisten (ml. ministeriöt) ei tulisi olla millään tavalla mukana faktantarkistustoiminnassa, eikä antaa siihen mandaattia millekään yksittäiselle taholle. Valtio voi kuitenkin antaa avustuksia faktantarkistusta tekeville tahoille (mediat, yrityksille, yhdistyksille yms.)

Kohta 6. Kehitetään esteettömyyttä lisääviä teknologioita ja turvataan erityisryhmien palvelutaso

Lausunnoissa kannatetaan mediayhtiöiden välistä yhteistyötä esteettömyyden edistämiseksi. Hyvänä nähdään, että Yleisradion osalta esteettömyyttä pyritään jatkuvasti parantamaan ja samaa toivotaan myös kaupallisilta mediayhtiöiltä. Positiivisena nähdään myös Yleisradion kannustaminen teknologian kehittämiseen esteettömyyden osalta, mikä auttaa myös muita mediayhtiöitä. Osassa lausunnoista tuodaan esiin, että valtion säätäessä yksityisille mediayhtiöille esteettömyyteen liittyviä velvoitteita, tulisi velvoitteista aiheutuvat kustannukset korvata julkisista varoista. Yhtenä yleisenä ongelmana nähdään, ettei tallenneviestimillä ole suoraa lakisääteistä velvoitetta järjestää aistivammainen pääsy sisältöihinsä. Tähän liittyen ehdotettiin toimenpide lisättäväksi ohjelmaan.

Kohta 7. Lisätään yhteistyötä ja sidosryhmien osallistumista mediapolitiikan valmisteluun

Kaikissa annetuissa lausunnoissa pidetään tärkeänä ja tervetulleena yhteistyön ja verkostojen käynnistämistä ja kehittämistä media-alalla. Lähes kaikki lausunnonantajista ilmaisi halunsa olla mukana ja toimia säännöllisesti verkostossa ja sidosryhmäyhteistyössä. Verkostoihin halutaan ohjelmassa esitettyjen toimijoiden lisäksi lisätä vielä koulutuksen asiantuntijat. Jatkosuunnittelussa on tärkeä keskittyä olennaisimpiin indikaattoreihin ja tarkoituksenmukaiseen seurantasykliin, ettei toimialan yrityksiä kuormiteta tarpeettomasti laajoilla tiedonkeruilla.

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--